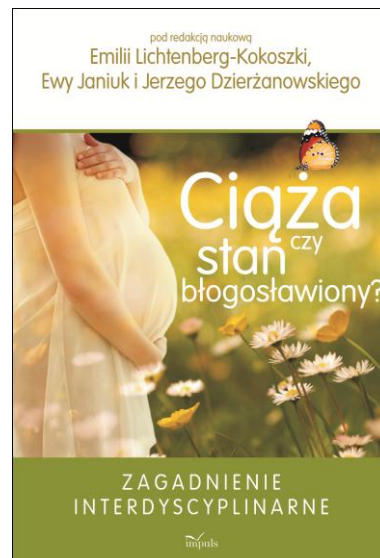

Emilia Lichtenberg-Kokoszka
Zmiany bio-, psycho-, społeczne zachodzące w organizmie kobiety a wynikające i towarzyszące poczęciu dziecka

[w:] E. Lichtenberg-Kokoszka, E. Janiuk, J. Dzierżanowski (red.), *Ciąża czy stan błogosławiony? Zagadnienie interdyscyplinarne*, Impuls, Kraków 2011, s. 11-19.

Link do wydawnictwa:

<http://www.impulsoficyna.com.pl/wyszukaj/ciaza-czy-stan-blogoslawiony,1244.html>

Sloganem jest już stwierdzenie, że „ciąża w życiu kobiety to wydarzenie, należące do sfery zdrowia, a nie choroby”. Niemniej trudno byłoby nie zauważyć zmian jakie towarzyszą temu wydarzeniu. A są to przeobrażenia zarówno miejscowe jak i ogólne, fizyczne, psychiczne, społeczne i duchowe.

Rozpocznę od omówienia przeobrażeń fizycznych zachodzących w organizmie kobiety, a zapoczątkowanych poczęciem dziecka. Przy czym podkreślić należy istnienie pewnych zależności pomiędzy tym co dzieje się z ciałem kobiety a tym jak przeobraża się ona z kobiety-żony w kobietę-matkę. W sytuacji prawidłowej identyfikacji z podejmowaną rolą zmiany fizjologiczne ułatwiają kobiecie, jej psychospołeczne dojrzewanie. Pozwalają na stopniowe, łagodne stawanie się matką. Nieprawidłowa identyfikacja z tą rolą może powodować natomiast nasilenie pierwotnych objawów aż do granic patologicznych, zwiększać negatywne doznania wynikające z faktu poczęcia dziecka, a tym samym niechęć do samego dziecka.¹

Rozpocznę od omówienia objawów bezpośrednio związanych z faktem zaistnienia nowego życia. Stan ciąży powoduje powstanie zarówno zmian miejscowych w obrębie macicy jak i ogólnoustrojowych. W naukach medycznych określa się je mianem „przystosowania ciążowego”². Ich celem jest takie dostosowanie funkcji organizmu ciężarnej by był możliwy prawidłowy rozwój poczętego dziecka. Można wręcz powiedzieć, że pierwsze objawy ciąży są przejawami adaptacji organizmu kobiety do nowej sytuacji.

Tymczasem do niedawna w ginekologii i położnictwie funkcjonowało sformułowanie, sugerujące, że symptomy wynikające z faktu poczęcia dziecka są wyrazem obrony kobiety przed „inwazją tkanek jaja płodowego”³. To stwierdzenie bardzo dosadnie podkreślało, że poczęte dziecko jest „ciałem obcym”, „intruzem”, który zamieszkał w macicy, a kobieta ma

¹ D. Kornas-Biela, *Wokół początku życia ludzkiego*, PAX, Warszawa 2004, s. 27-28.

² L. Pawelczyk, *Rozpoznanie ciąży*, [w:] T. Pisarski (red.), *Położnictwo i ginekologia*, PZWL, Warszawa 1993, s. 139.

³ Tamże.

prawo bronić się przed niechcianą „inwazją”. Ma prawo jako „właścicielka brzucha” do podjęcia decyzji o aborcji.⁴

W psychopedagogice prenatalnej tymczasem, podkreśla się inne znaczenie objawów wynikających z faktu poczęcia dziecka. Są one interpretowane jako informacje przekazywane przez dziecko o tym, że istnieje i że się rozwija. Ich zadaniem jest jak najszybsze poinformowanie kobiety i mężczyzny o tym, że zostali rodzicami oraz zachęcenie ich do wzrostu dbałości o środowisko życia ich dziecka.

(...)

Zmiany w układzie hormonalnym oraz nerwowym wpływają w pewnym stopniu na zmiany psychiczne u ciężarnej, ale nie są jedynymi ich determinantami. Psychiczne dojrzewanie do macierzyństwa można podzielić je na trzy okresy - trymestry. Jednak długość trwania każdego z nich jest indywidualna dla każdej kobiety i zależy od wielu czynników. Należą do nich chociażby planowanie poczęcia, związek uczuciowy z partnerem, wykonywana praca, hierarchia wartości czy światopogląd wyniesiony z domu rodzinnego czy propagowany przez społeczność do której się należy.

Pierwsze tygodnie od chwili poczęcia dziecka są dla kobiety niezwykle trudne. Zmiany natury fizycznej, psychicznej, społecznej czy duchowej wymagają ponownego przewartościowania dotychczasowego życia. Współczesna kobieta ponadto przeżywa konflikt ról starając się pogodzić obowiązki domowe, małżeńskie, wychowawcze, zawodowe, społeczne, itd. Powoduje to frustrację, która odbija się negatywnie na wszystkich komponentach jej zdrowia i utrudnia akceptację macierzyństwa oraz poczętego dziecka. Psycholodzy, bardzo często początek ciąży określają mianem „kryzysu psychicznego”,⁵ który manifestuje się najsilniej zwłaszcza przy pierwszym dziecku. Jego poczęcie stawia bowiem kobietę w nowej sytuacji życiowej. Wszystkiego do czego zobowiązuje ją rola matki, kobieta dopiero musi się nauczyć.

Ciąża i macierzyństwo są dla współczesnej kobiety wielkim wyzwaniem. Współcześnie obserwujemy bowiem z jednej strony zanik tradycyjnego wzoru roli macierzyńskiej i ojcowskiej z drugiej próby nakreślenia bardziej aktualnego, odpowiadającego potrzebom zreorganizowanej rodziny i rodzicielstwa, schematu postępowania. Bardzo pobieżnie ujmując sedno sprawy możemy powiedzieć, że następuje zmiana tradycyjnego modelu ról pełnionych przez kobietę i mężczyznę opartego na dualizmie ról płciowych w kierunku modelu nowego – opartego na partnerstwie, gdzie zarówno kobieta jak i mężczyzna w zależności od predyspozycji, potrzeb i możliwości mogą dokonywać wyboru ról oraz sposobu, w jaki chcą je pełnić. Kobiety realizując się zawodowo, wspierają finansowo budżet domowy, opiekują się dziećmi i prowadzą dom. Mężczyźni, tradycyjnie, pracują zawodowo zapewniając byt materialny rodzinie i coraz chętniej dzielą z żoną trudy i radości opieki i wychowania dzieci, z mniejszym entuzjazmem włączają się natomiast w prace domowe. W związku z poczęciem (pierwszego czy kolejnego) dziecka pojawia się więc konieczność ponownego przewartościowania hierarchii wartości oraz podziału zadań i obowiązków domowych. Pozostawienie ich na karbach wyłącznie kobiety zaowocuje frustracją czy nawet depresją, a nawet chęcią zakończenia związku, w którym będzie miała poczucie bycia wykorzystywaną.⁶

⁴ D. Kornas-Biela, *Psychologia prenatalna wobec aborcji*, [w:] B. Chazan, W. Simon (red.), *Aborcja. Przyczyny, następstwa, terapia*, Wektory, Wrocław 2009, s. 114.

⁵ D. Kornas-Biela: *Wokół ...*, dz. cyt., s. 25.

⁶ E. Lichtenberg-Kokoszka, *Rodzina i rodzicielstwo w dobie przemian. Przyczyny, konsekwencje*, [w:], A. Krasnodębska, E.J. Konieczna (red.), *Człowiek wobec wyzwań współczesności. Konteksty edukacyjne*, Wyd. UO, Opole 2013, s. 117-128.